
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אמנות הסיפור של יעקב בן אלעזר - 17827

תאריך עדכון אחרון 10-01-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות עברית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): מתי הוס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Matti.huss@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ב 9.30-10.30

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קריאה קרובה בספר המשלים ליעקב בן אלעזר תוך בחינת זיקתו למקאמה הקלאסית.

מטרות הקורס:

רכישת מיומנות בקריאת סיפורי ספר המשלים ויכולת ניתוח של זיקתם אל המקאמה הקלאסית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

היכרות עם ספר המשלים ומאפייניו וזיקתו למקאמה הקלאסית.

דרישות נוכחות (%) :

100%

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מבוא:

השירה והסיפורת המפורזת בספרד המוסלמית וספרד הנוצרית

סיפורת - מונחי ייסוד

בדיון - אריסטו פואטיקה פרק ט

תולדות הפרוזה המפורזת העברית

השדה הספרותי העברי - סיפורת לא מפורזת

הסיפור המקראי, התלמודי מדרשי, ימי הביניים, סיפורת יהודית

השדה הספרותי הערבי: חדית', אדב, רסאלה, משלי בעלי חיים, תרגומים מן המזרח - פרס והודו.

תולדות הפרוזה המפורזת הערבית.

המקאמה הערבית: קדם קלאסי, קלאסי, אנדלוסי.

הסיפורת המפורזת העברית

המקאמה הקלאסית, האנדלוסית והרומן המפורז.

יעקב בן אלעזר חייו וחיבוריו. תולדות המחקר של ספר המשלים, ספר תחכמוני של יהודה אלחריזי.

קריאה בהקדמה, בשער הראשון והשלושה עשר של ספר תחכמוני ובהקדמה ובשער הראשון בספר

המשלים. השער הארבעים בתחכמוני והשער הרביעי בספר המשלים. השערים השלושים ושנים

והשלושים ושלושה בתחכמוני והשער הרביעי בספר המשלים. נאום אשר בן יהודה והשער השמיני

בספר המשלים. נאום טוביה, סיפורי אהבה בספר שעשועים ועזרת הנשים ויחסם אל השערים החמישי,

השישי והשביעי בספר המשלים.

חומר חובה לקריאה:

מקורות

אבן חזם האנלדוסי, ענק היונה: על אהבה ואוהבים, תרגמה אלה אלמגור, ירושלים תשס"ג.

אבן סינא, 'איגרת על האהבה', בתוך: אנתולוגיה לכתבי אבן סינא, עורך שמואל הרוי, תל-אביב תשס"ט, עמ' 273-298.

אברהם אבן חסדאי, בן המלך והנזיר, מהדורת א"מ הברמן, תל-אביב תשי"א.
PJ 5051/H371/B4/1951 (306903)

אברהם אבן עזרא, חי בן מקיץ, מהדורת י' לוין, תל אביב תשמ"ג.
PJ 5051/E971/H35/1983 (971895)

אברהם בר נתן הירחי, פירוש מסכת כלה רבתי, מהדורת ב' טולידאנו, טבריא [צ"ל: ירושלים] תרס"ו.

אברהם בר שמואל הלוי, מחברת תמימה &eq; ישראל דוידזון, 'שריד מספר מחברות', ספר זכרון ליובל השבעים של אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ, ערך א' צפרוני, תל-אביב תרפ"ד, עמ' 86-93; שירמן, השירה העברית, ב, חלק א, עמ' 267-270.

אוקאסן וניקולט &eq; המעשה באוקאסן וניקולט, תרגמה לאה גודלברג, ירושלים-תל אביב 1976

אליהו הכהן, מגילת העופר &eq; צבי מלאכי, "מגילת העופר" לר' אליהו הכהן, מקאמה אלגורית מספרד', הנ"ל (עורך), באורח מדע: מחקרים בתרבות ישראל מוגשים לאהרן מירסקי במלאת לו שבעים שנה, לוד תשמ"ו, עמ' 317-352.
הודה אלחריזי, מחברות איתאל, מהדורת י' פרץ, תל-אביב תשי"א.

יהודה אלחריזי, ספר תחכמוני, מהדורת י' טופורובסקי, תל-אביב תשי"ב.

יהודה אבן שבתי, מלחמת החכמה והעושר למשורר ה"ר יהודה הלוי נ"ע בכ"ר שבתי זצוק"ל, מהדורת א"מ הברמן, ירושלים תשי"ב

יהודה אבן שבתי, מנחת יהודה שונא הנשים, מהדורה א, בתוך: מ' הוס, 'מנחת יהודה', 'עזרת הנשים', ו'עין משפט' - מהדורות מדעיות בלוויית מבוא, חילופי גירסאות, מקורות ופירושים, ב, ירושלים תשנ"ב, עמ' 1-35.

יהודה אלחריזי, ספר תחכמוני, מהדורת י' טופורובסקי, תל-אביב תשי"ב.

יהודה אלחריזי, תחכמוני, מהדורת יוסף יהלום ונאויה קצומטה, ירושלים תש"ע

יהלום, י', לבבתיני: מחברות אוהבים מימי הביניים, ירושלים תשס"ט.

יוסף בן שמעון, נאום טוביה - יוסף יהלום, "נאום טוביה בן צדקיה": המחברת של יוסף בן שמעון לכבוד הרמב"ם, (תרביץ, סו (תשנ"ז), עמ' 543-577.

יעקב בן אלעזר, כתאב אלכאמל, מהדורת נ' אלנוי, ירושלים תשל"ז.

יעקב בן אלעזר, סיפורי אהבה של יעקב בן אלעזר [eq&ספר המשלים], מהדורת י' דוד, תל-אביב. תשנ"ג.

שירמן, חיים, 'השער השמיני מ"ספר המשלים" ליעקב בן אלעזר', קבץ על יד, סדרה חדשה ספר ח (יח) תשל"ו, עמ' 281-259.
שירמן, ח', 'סיפורי האהבה של יעקב בן אלעזר', ידיעות המכון לחקר השירה העברית, ה (תרצ"ט), עמ' ריא-רסו.

כלילה ודמנה eq& תחלת ספר כלילה ודמנה, תרגם יעקב בן אלעזר, מהדורת יוסף דרנבורג, *Deux versions hebraïques du livre de Kalilh et Dimnah*, ed. Joseph Derenbourg, Paris 1881, pp. 312-388

משה בן מימון, אגרות הרמב"ם, מהדורת ד"צ בנעט, ירושלים תשמ"ה.

משה בן מימון, פירוש למסכת אבות eq& מסכת אבות עם פירוש רבנו משה בן מימון², מהדורת יצחק שילת, מעלה אדומים תשנ"ח.

משה בן מימון, תשובות הרמב"ם, מהדורת י' בלאו, א-ד, ירושלים תשי"ח-תשמ"ו.

שירמן, חיים, השירה העברית בספרד ובפרובאנס, א-ב, ירושלים ותל-אביב תשכ"א².

שלמה אבן צקבל, נאום אשר בן יהודה, שירמן, השירה העברית, ב, חלק ב, עמ' 565-554 [eq&חיים שירמן, המשוררים בני דורם של משה אבן עזרא ויהודה הלוי: סדר ראשון, ידיעות המכון לחקר השירה העברית ב (תרצ"ו), עמ' קנב-קסב].

Al Hariri, The Assemblies of Al Hariri, Translated by T. Chenery and F. Steingrass, London 1867-1898.

Badi Al Zaman Al Hamadhani, Maqamat of Badi Al Zaman Al Hamadhani, translated by W. J. Prendergast, London and Dublin 1973.

מחקרים

בער, יצחק, תולדות היהודים בספרד הנוצרית², תל אביב 1965.
גיל משה ופליישר עזרא, יהודה הלוי ובני חוגו: 55 תעודות מן הגניזה, ירושלים תשס"א.
גייגר, אברהם, 'תולדות הרד"ק', אוצר נחמד, ב (תרי"ז), עמ' 173-157.

גרוסמן, אברהם, חסידות ומורדות: נשים יהודיות באירופה בימי הביניים, ירושלים תשס"א.

דישון, יהודית, 'למקורותיה של המחברת "מנחת יהודה" ליהודה אבן שבתי והשפעתה על מקאמת הנישואין ליהודה אלחריזי', אוצר יהודי ספרד, יא-יב, (תשכ"ט-תש"ל), עמ' 73-77.

דישון, יהודית, 'נאום אשר בן יהודה לשלמה אבן צקבל והמקאמה העשרים בתחכמוני ליהודה אלחריזי', ביקורת ופרשנות, 6 (1974), עמ' 65-57.

דרורי, רינה, 'ההקשר הסמוי מן העין: על תוצרים ספרותיים של מפגש תלת-תרבותי בימי הביניים', פעמים, 46-47 (תשנ"א), עמ' 28-9.

- דרורי, רינה, 'לבעיית התקבלות המקאמה בספרות הערבית', הספרות, 32 (1983), עמ' 51-62.
- הורביץ, אלימלך, 'על משמעויות הזקן בקהילות ישראל במזרח ובאירופה בימי הביניים ובראשית העת החדשה', פעמים, 59 (תשנ"ד), עמ' 124-148.
- יהלום, יוסף, 'שירה וחברה במצרים, בחינתן על-פי היחס לשירת החול של רב יהודה הלוי', ציון, מה (תש"ם), עמ' 286-298.
- סגל, דוד, 'משלי יעקב בן אלעזר: למהות המחברת השביעית', באורח מדע: ספר היובל לאהרן מירסקי, בעריכת צבי מלאכי, לוד תשמ"ו, עמ' 353-364.
- סדן, יוסף, 'פיוטיות במקרא במשחקי יהודים נוצרים ומוסלמים בימי הביניים: יצירות של אלחארת' אבן סנאן במסופוטמיה ו"מקבילות" יהודיות בספרד', ספר ישראל לוין: קובץ מחקרים בספרות העברית לדורותיה, בעריכת ראובן צור וטובה רוזן, א, תלא אביב תשנ"ה, עמ' 195-239.
- סדן, יוסף, 'ר' יהודה אלחריזי כצומת תרבותי: ביוגרפיה ערבית של יוצר יהודי בעיני מזרחן', פעמים, 68 (תשנ"ו), עמ' 16-67.
- עסיס, יום טוב, "'חרם דרבינו גרשום" ונישואי כפל בספרד', ציון, מו (תשמ"א), עמ' 251-277.
- פגיס, דן, חידוש ומסורת בשירת החול העברית, ירושלים תשל"ו.
- פגיס, דן, 'פנים מתחלפות בסיפור העברי המחורז בימי הביניים', בתוך: דן פגיס, השיר דבור על אופניו, בעריכת עזרא פליישר, ירושלים תשנ"ג, עמ' 62-80.
- פגיס, דן, 'ציבורי דימויים', ד' פגיס, השיר דבור על אופניו, בעריכת ע' פליישר, ירושלים תשנ"ג, עמ' 109-123.
- פליישר, עזרא, שירת-הקודש העברית בימי-הביניים, ירושלים תשס"ח.
- רוזן, טובה, ציד הצבייה: קריאה מיגדרית בספרות העברית מימי הביניים, תל-אביב תשס"ו.
- שחר, ש', האשה בחברת ימי-הביניים: המעמד הרביעי, תל-אביב תשנ"א.
- שינדלין, ראובן, 'סיפורי האהבה של יעקב בן אלעזר: בין ספרות ערבית לספרות רומנס', דברי הקונגרס העולמי האחד עשר למדעי היהדות, חטיבה ג, כרך שלישי, תשנ"ד, עמ' 16-20.
- שירמן, חיים, 'מעשה בזקן צבוע: מסיפורי יעקב בן אלעזר', בתוך: חיים שירמן, לתולדות השירה והדראמה העברית, א, ירושלים תשל"ט, עמ' 375-388.
- שחר, שולמית, האשה בחברת ימי-הביניים: המעמד הרביעי, תל-אביב תשנ"א.
- שירמן, חיים, תולדות השירה העברית בספרד הנוצרית ובדרום צרפת, עדכן והשלים ע' פליישר, ירושלים תשנ"ז.
- שירמן, חיים, 'תרגומי ספרות יפה בתקופת ספרד', בתוך: הנ"ל, לתולדות השירה והדראמה העברית, א, ירושלים תשל"ט, עמ' 342-348.

-
- Assis, Y., 'Sexual Behavior in Mediaeval Hispano-Jewish Society', in: Rapoport A. & Zipperstein S. Z. (editors), *Jewish History: Essays in Honor of Chimen Abramsky*, London 1988, pp. 25-59
- Brann, Ross, 'Power in the Portrayal: Representations of Muslims and Jews in Judah al-Harizi's *Tahkemoni*', *Princeton Papers in Near Eastern Studies*, 1 (1992), pp. 1-22.
- Biesterfeldt, Hinrichj Hans and Gustas, Dimitry, 'The Malady of Love', *Journal of the American Oriental Society*, 104 (1984), pp. 21-55.
- Decter, Jonathan P, 'A Hebrew "Sodomite" Tale from Thirteenth-Century Toledo', *Journal of Medieval Iberian Studies*, 3 (2011), pp. 187-202.
- Decter, Jonathan, P., *Iberian Jewish Literature: Between al-Anadaus and Christian Europe*, Indiana University Press, Bloomington, In. 2007.
- Giffen, Lois Anita, *Theory of Profane Love among the Arabs: The Development of the Genre*, New York UP 1971.
- Hamori, A., 'Love Poetry(Ghazal)', *Abbasid Belles-Lettres*, ed. Julia Ashtiany, T.M. Johnston et al, Camb. UP, pp. 202-218.
- Harvey, Steven, 'The Meaning of Terms Designating Love in Judaeo-Arabic Thought -and Some Remarks on the Judaeo-Arabic Interpretation of Maimonides', *Judaeo Arabic Studies*, ed. Norman Golb, Amsterdam 1997, pp.175-196.
- Pellat, Ch., 'Makama', *The Encyclopaedia of Islam*2, VI, pp. 107-115.
- Sadan, Joseph, 'Identity and Inimitability: Contexts of Inter-Religious Polemics and Solidarity in Medieval Spain, in the Light of Two Passages by Moshe Ibn Ezra and Ya'aqov Ben El'azar', *Israel Oriental Studies*, XIV (1994), pp. 325-347.
- Scheindlin, Raymond .P, 'Fawns of the Palace and Fawns of the Field', *Prooftexts*, 6 (1986), pp. 189-203.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 80 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: